

Asia

EU:n ulkoministereiden epävirallinen Gymnich-kokous 5.3.2020

Kokous

05.03.2020 - 05.03.2020

Venäjä: Korostettiin viiden ohjaavan periaatteen olevan edelleen EU:n Venäjä-politiikan perustana. Yhtenäisyys on keskeistä. Venäjä on keskeisesti mukana monella politiikkasektorilla. Siksi on tarkasteltava valikoidusti myös mahdollisuuksia toimia yhdessä. Gymnich oli ensimmäinen tilaisuus vaihtaa näkemyksiä, keskustelu jatkuu keväällä.

Turkki: Ankarassa käydyissä keskusteluissa puhe oli suoraa. Turkille välitettiin viesti, että EU:n painostamista ei hyväksytä. Samalla on huomioitava Turkin kantama vastuu lähes neljästä miljoonasta pakolaisesta.

Ulkoministereiden epävirallinen Gymnich-kokous järjestettiin Zagrebin liepeillä sijaitsevassa Lužnican linnassa 5.3.2020. Suomea kokouksessa edusti ulkoministeri Pekka Haavisto.

Alun perin Gymnich-kokouksen piti olla kaksipäiväinen, mutta Syyrian ja Turkin tilanteen vuoksi toinen kokouspäivä vaihtui ylimääräiseksi ulkoasiainneuvostoksi (raportoitu erikseen). Gymnichissä keskusteltiin Venäjästä sekä Turkista. YUTP-työmenetelmien käsittelyä päätettiin sen sijaan lykätä.

Venäjä

Keskustelun aluksi annettiin yleinen kuva EU:n ja Venäjän välisestä suhteesta. Useassa asiassa Venäjän agenda on ristiriidassa EU:n kanssa. Lisäksi asevarustelukilpailu on tehnyt paluun. Suhdekehikossa ollaan saavuttamassa piste, jossa täytyy pohtia mitä on tehtävissä unionin intressien suojaamiseksi ja edistämiseksi, mutta samalla välttää täydellinen yhteentörmäys. Keskeistä on säilyttää EU:n yhteinen poliittinen linja. Venäjä suosii usein toimimista kahdenvälisten suhteiden kautta. Lähtökohtana on, että EU:n Venäjä-politiikan viisi ohjaavaa periaatetta ovat edelleen voimassa ja toiminnan perustana.

EU:n piirissä on yhteinen ymmärrys siitä, että Donbassin ja Krimin suhteen ollaan horjumattomia, mutta samalla tulisi voida miettiä keinoja lisätä EU:n diplomaattisia toimia. EU:n tuki itäisille kumppaneille ja Keski-Aasialle on vahvaa. Venäjä on läsnä monilla alueilla, jotka ovat keskeisiä myös unionille: Syyria, Persianlahti, JCPOA, Libya.

Syyriassa EU:lla ja Venäjällä on eri näkemykset, mutta Persianlahdella on myös yhteneviä intressejä. Osa jäsenmaista on harjoittanut pragmaattista, kahdenvälistä yhteistyötä Venäjän kanssa. Tulee hyödyntää sektoreittain EU:n vipuvoimaa ja tarkastella mahdollisuuksia yhteistoimintaan esimerkiksi

ilmastonmuutoksen torjuntaan, teknologiaan tai arktiseen liittyen. Venäjän kansalaisyhteiskuntaa tulee tukea yhä vahvemmin.

Keskustelussa kuultiin jäsenmaiden vahva tuki EU:n Venäjä-politiikan viidelle ohjaavalle periaatteelle. Ne muodostavat perustan EU:n toiminnalle. Samalla puheenvuoroissa esitettiin myös tarvetta aktivoida periaatteet täysimääräisesti. Periaatteiden välinen tasapaino on tärkeää. Ministereiden mukaan EU:n arvoista ja periaatteista on pidettävä tiukasti kiinni. Itä-Ukrainan ja Krimin osalta korostettiin kestävän ratkaisun tarvetta. Itäisen kumppanuuden maille tulee osoittaa vahvaa EU:n tukea.

Keskustelussa todettiin, että Venäjä haluaa näyttäytyä globaalina toimijana. Yhdysvallat on vähentänyt osallisuuttaan Lähi-idässä ja tämä on antanut Venäjälle tilaa toimia. Keskustelussa vallitsi yleinen konsensus siitä, että Venäjää on arvioitava sen tekojen perusteella esimerkiksi Ukrainassa, Georgiassa, Venezuelassa, Libyassa ja Afrikassa. Toimet myös esimerkiksi Länsi-Balkanilla on syytä noteerata. EU:n kokonaisarviossa on lisäksi huomioitava myös Venäjän ja Kiinan väliset suhteet.

Kumppanimaiden resilienssin vahvistamiseksi EU voi tehdä enemmän. Ministerit antoivat vahvan tukensa itäiselle kumppanuudelle. Pakotteiden todettiin olevan toimivia, mutta myös mahdollisuus lisäpakotteiden asettamiseen nostettiin esiin joissakin puheenvuoroissa.

Monessa puheenvuorossa korostettiin EU:n yhtenäisyyden merkitystä. Yhteinen EU-lähestymistapa on erityisen tärkeä silloin, kun havaitaan pyrkimyksiä kirjoittaa uudelleen historiaa. KE:n ja muiden EU-instituutioiden kontakteille Venäjän vastinparien suuntaan annettiin tukea. EU-tason keskusteluyhteyttä Venäjän kanssa tarvitaan. Kyse on avoimesta dialogista, ei EU:n antautumisesta. Keskustelussa tuotiin esiin, että EU tarvitsee suhteessaan Venäjään strategista kärsivällisyyttä.

Ministerit korostivat tarvetta tukea Venäjän kansalaisyhteiskuntaa. Myös opiskelijavaihto, tutkijat ja yritystoiminta mainittiin esimerkkeinä. Todettiin myös, että enemmistö Venäjän nuorista suhtautuu myönteisesti Euroopan unioniin. Tämä on avuksi EU-Venäjä –suhteiden kehittämisessä.

Tietyillä maantieteellisillä alueilla, kuten Keski-Aasia, Afganistan, EU:lla ja Venäjällä voi olla enemmän yhteistä. EU voi tukea tiettyjä rakenteita, kuten arktinen neuvosto ja Barents-yhteistyö.

Turkki

Keskustelun aluksi tuomittiin Turkin painostustoimet EU:ta vastaan. Samalla huomioitiin Turkin hankala tilanne liittyen suureen määrään pakolaisia Turkin alueella. Vahvistettiin näkemys, että EU:lla tulee olla oikeus puolustaa rajojaan. Samalla kuitenkin rajanylitystä yrittävien ihmisoikeuksista on huolehdittava

EU on eri kannalla Turkin kanssa monessa asiassa, esimerkiksi Syyriassa ja myös liittyen Turkin poraustoimintaan itäisellä Välimerellä.

Keskustelussa todettiin mm. että nyt on keskeistä käsitellä ajankohtaista geopoliittista tilannetta. Turkki on tällä hetkellä epäsuotuisassa tilanteessa, esimerkiksi Syyriassa. Olisi tärkeää, että EU hyödyntää tilaisuuden, jotta Turkki saadaan sitoutumaan yhteistyöhön. Ministereiden kesken vallitsi konsensus siitä, että dialogi ja sitoutuminen yhteistyöhön Turkin kanssa on tärkeää. Tämän kuitenkin tapahtuu täydessä solidaarisuudessa suhteessa Kreikkaan ja Kyprokseen.

Samalla kun EU:n ja Turkin yhteisiä intressejä kartoitetaan, tulee EU:n reunaehdot samalla ilmaista selkeästi. Näitä ovat esimerkiksi jäsenmaiden alueellinen koskemattomuus, laitoin poraustoiminta

itäisellä Välimerellä, sekä se ettei EU salli itseensä kohdistuvaa kiristämistä. Toisaalta korostettiin, että Turkki on tärkeä kumppani, alueellisesti ja monilla politiikka-aloilla.

Korostettiin että Turkki-suhteessa on käynnissä negatiivinen trendi, joka tulee kääntää. Jäsenyysprosessi on pysähdyksissä. EU-Turkki –julkilausuma on ongelmissa. Korkean tason tapaamiset on peruttu. Turkin poraustoiminnan vuoksi EU on joutunut reagoimaan tilanteeseen. IPA-rahoitukseen on tehty leikkauksia. Toisaalta positiivisia mahdollisuuksia on edelleen muuttoliiketyhteistyössä, tutkimus- ja kehitystyössä, ympäristösektorilla, energiassa ja ilmastopolitiikassa.

Yleisemmin keskustelussa pidettiin pitkän aikavälin mahdollisuutena Turkin kansalaisyhteiskunnan tukemista. Mahdollisia yhteistyöaloja Turkin kanssa voisivat olla esimerkiksi terrorismin vastainen toiminta sekä järjestäytyneen rikollisuuden vastainen toiminta. Muuttoliikettä voidaan tarkastella myös mahdollisuutena. EU on tehnyt Turkille selväksi, että sitä ei voi kiristää ja samalla EU on tunnustanut Turkin huomattavat toimet muuttoliiketilanteen hallitsemiseksi.

Lopuksi todettiin, että on olemassa tarve strategiseen dialogiin Turkin kanssa. Tämän tulee tapahtua EU:n intresseistä käsin.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Turkki, Venäjä, YUTP kehittäminen, YUTP UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
